

Културно наслеђе Србије

Nevenka Urbanova

pozorišna diva

Nevenka Urbanova pozorišna diva

Muzej pozorišne umetnosti Srbije
decembar 2008 - april 2009**.**

Jovan Ćirilov

Nevenka Urbanova moje generacije

Celokupnu svoju glumačku karijeru velika umetnica, *zvezda predratnog i posleratnog pozorišta* Nevenka Urbanova posvetila je Narodnom pozorištu u Beogradu. Ona spada u onu vrstu umetnika koji svojim stilom karakterišu jednu epohu, a svojom glumačkom maštom oplemenjuju svaku ulogu i od najmanje prave pozorište.

Još kao učenik Glumačko-baletske škole u Beogradu 1925. godine počinje da glumi. Prvi put igra kao sobarica *Kod belog konja*, a poslednju ulogu igra kao sceni Jugoslovenskog dramskog pozorišta, ulogu Eleonore 1965. godine. Između tih dveju uloga niže se raznolika i slikovita povorka barunica, grofica, cvetova predgrađa i velegrada, fatalnih žena i istorijskih ličnosti u kojima je Nevenka Urbanova uvek nalazila neke tajanstvene porive i neobične, ali životne sudbine, iskazane kao svoje.

Nevenka Urbanova je izuzetno obrazovana glumica koja je još kao mlada redovno odlazila u Pariz i pratila pozorišni i umetnički život ove metropole. Njeni portreti velikih glumaca koje pamti iz mladosti nisu brojni, ali su među najlepšim esejima o glumcima napisanim u nas. U slobodnim časovima Nevenka Urbanova polako i dalje ispisuje svoje uspomene o svim značajnim glumcima Narodnog pozorišta koje je gledala i sa njima igrala. (Jovan Ćirilov. *Zvezde pozorišta govore...Nešto istinski veliko*. Politika, 2, 3, i 4. XI 1982)

Valja zamisliti Beograd ranih pedesetih godina, kada smo došli na studije iz najrazličitijih gradova naše zemlje, Beograd studentskih menzi, štofova na tačkice, restorana bez hrane i *Mažestika* otvorenog samo za strance. Treba zamisliti Beograd tužnih izloga, komisiona sa švercovanom robom, cicanih haljina i slabih uličnih svetiljki.

Po izložbama traju još poslednji odjeci socijalističkog realizma, slavi se rad po fabrikama i omladinskim akcijama. U časopisima se objavljuju pesme zanosa izgradnje i obnove, a romani su epske slike rata i oslobodilačkih pohoda.

U Beograd smo došli željni pozorišta, naročito oni iz gradova u kojima pozorišta nije bilo. Čekamo na redove svakog ponedeljka za narednu nedelju i pratimo sve bez ikakvog reda – dramu, balet, operu, folklorne priredbe, dečje predstave, koncerte.

Kada se u pomalo prašnjavom Narodnom pozorištu iskrzanog crvenog pliša dizala zavesa za predstavu *Lepeza ledi Vindermir* Oskara Vajlda i kada bi se na bini sa svojom treperavom lepezom pojavila vitka figura Nevenke Urbanove, za moju generaciju počinjalo je pravo pozorište. Na pozornicu je stupila glumica koja je znala da dominira scenom od prvog ulaska, da zapahne ceo prostor slatkim strujanjima ženstvenosti i glumačke izuzetnosti.

Pre svega ona je znala da se našminka, da istakne svoje oči, opervaži ih dugim trepavicama izrađenim negde u svetu, ali na tako naglašen način da smo se odmah osetili u velikom svetu parfema, dobrih penušavih smesa za kupanje i negovane lepote. Usta je uvek, i na sceni i u životu znala, da podvuče na neki neponovljiv način – pravougaonik tog ruža tekao je na sasvim njen, Nevenkin način, i ona bi imala usnu koju je ona sama izabrala i otela od prirode, za sebe i za nas, po zakonima sasvim njene estetike.

Nevenka uostalom u svakom pogledu ima svoju ličnu estetiku. Ona je sebi odredila svoje vokale, ne baš one koje propisuje naša fonetika, i u okvirima besprekorne dikcije, koja preleće bez teškoće rampu, ona je *isfinila*

svoj govor do neslućenih razmera, koji je okupan, kao i njeno lice i telo, u najfinijoj peni svetskih metropola. Kada su je imitirali, s ljubavlju ili ironijom, uhvatili bi samo nešto spoljašnje, samo njenu neobičnost, koja bi zvučala čak i stranački. Ali to nije bila istina o govoru Nevenke Urbanove.

Istina o njenom neponovljivom jeziku su urbanizovani vokali i čvrsti konsonanti, baš kao i njeno izabrano prezime – Urbanova. Da, Urbanova je pre svega urbana, od njene predivne glave vrane kose do otmene pete. Još kao tinejdžerka, kada tog izraza nije bilo, ona je znala šta hoće, želela je da bude Urbanova, urbana do kraja i da ne vene kao Nevenka (nomen est omen) do današnjeg dana, sa istim onim temperamentom s kojim je trajala u razmaku svoju bujnu karijeru.

Uvek je negovala svoje telo i još mu kostimom određivala meru svoje estetike i ženskog ideala. A taj ideal je oduvek sadržavao uski osin struk, kao u doba krinolina. I kada je imala taj struk anatomski, ona ga je i dalje sužavala svim sredstvima do neverovatnih razmera, baš kao što je zanosima svoje glume uvek išla preko prvih dostupnih granica. Kada bismo mislili da je dostigla punu meru, već u narednoj sceni ona bi išla dalje u osvajanje naših čula i osećanja.

Pedesetih godina njena ledi Vindermir, Hester Kolijer u *Dubokom plavom moru*, obožavana Julija i Serafina u *Tetoviranoj ruži* zanosne su žene, koje slamaju srca svojih partnera na sceni, a prelaze, u svoju fatalnost, preko rampe i osvajaju nas, nedužne momke iz provincije, da bi nas ostavile ucveljene kada izađemo u naš jadni, siromašni, čkiljavi Beograd 50-tih godina, iz koga se nije moglo daleko, jer pasoš je bio mislena imenica, a sredstva za put još mislenija.

Njene fatalnice su često i same nesrećne, ali na tako raskošan način, da sanjamo da smo mi ti snažni, mišićavi muškarci iz mašte Tenesija Viljemsa, koji imaju dovoljno čvrstu ruku da mogu da savladaju bujnu Serafinu. Nevenka se zaista poigravala kako je htela našom maštom, koja samo što je izašla iz puberteta, prilično zakasnelog zbog loše hrane.

Njena gluma za nas je imala blistavost pariskih bulevara. Ona je bila zvezda *naših* bulevara koji su bili prilično mračni, ali ona je svetlela baš kao i Elvira Popesku i Mari Bel u Parizu. Nije to bilo u srazmeri sa našim polusvetlom, već je u nje bilo onoliko svetlosti koliko zvezda blistaju bilo gde u velikom svetu, u punoj raskoši i sjaju. I tako smo mi, siromašni studenti, imali svoju Urbanovu, onu koja je donosila odjeke prošlih vremena. I uopšte se nismo osećali siromašni.

Nismo mi žudeli za prošlošću. Jurili smo budućnost. Pa ipak Urbanova je u svom glasu, stavu i stilu donosila iz predratnog teatra, te iste zgrade, nešto od tradicije međuratnog modernizma, a to nam je kazivalo da život nije počeo od juče. Beograd je, znači, bio velegrad i pre rata: tu se nešto dešavalo, tu se nešto pokretalo, zidale zgrade u art-déco stilu slikalo ekspresionistički, pevalo sirrealistički, glumilo modernistički. Nevenka Urbanova bila nam je živi dokaz tog umetničkog prevrata XX stoleća na koje se valjalo nastaviti pedesetih godina.

I upravo su te jadne, ali bitne, godine pružale ruke, u svim oblastima, predratnom modernizmu, veštački zaustavljenom socrealističkom epizodom, zabludom da moderna umetnost ne ide uz Marksa.

Da smo imali stila i para, mi bismo Nevenku čekali sa cvećem ispred glumačkog ulaza iz Dositejeve ulice. Ali nismo još bili gledali dovoljno američkih filmova iz živo-

ta Brodveja, a nismo ni imali gde i za šta da kupimo taj buket. A i mnogo smo se stideli. Raznosili smo utiske po svojim studentskim budžacima devojačkih soba i čekali novu priliku da je vidimo.
Predstava se okončavala burnim aplauzom. On je dopirao iz svih loža i sa svih galerija, koje nekako obgrljuju glumca na sceni. Rekonstrukcijom, nestankom bočnih loža i hladnom plavom bojom novog pliša, kao da je isteran duh Talije iz Narodnog pozorišta u Beogradu i više se ne plješće kao što se nekad aplaudiralo za naših dana, čini se nama, pokolenju studenata iz pedesetih godina. Prijateljstva iz redova pred pozorištem još traju, a i uspomene na pedesete koje su u mnogo čemu tako ružne, svojom modom, lomljavama i političkim strepnjama u stomaku, a lepe kada se među te strepnje smesti ono što nam je priređivala Nevenka Urbanova, u dosta prolaznoj literaturi, ali sama ona neprolazna svojom sopstvenom glumačkom nadgradnjom i dejstvom. Ko danas zna za Sovažona! Tenesi Viljems se više kod nas ne daje: Terens Retigen se ne ceni, a Oskara Vajlda poštujemo na rastojanju. I upravo na njihovim prolaznim rečima Nevenka Urbanova je ostvarila svoje vrhunce i urezala se u naše uspomene, obeležavajući jedno vreme i stvarajući nam standarde glumačkih vrednosti i stila.
Da, imala je stila. Kao i obično on je nedeljiv. Sve ove moje reči samo obigravaju oko onih emanacija smisla koje je slala sa scene i nikome ko je nije video neće znati da opiše šta je ona značila za moje pokolenje. Moraju da nam veruju na reč.
Danas mi se čini da sam od 1955. godine, kada sam ušao u Jugoslovensko dramsko pozorište, žurio da dođem do takvih mogućnosti kako bih mogao da ispravim jednu nepravdu – da Nevenku Urbanovu, koja je grubo i pre vremena penzionisana, vratim sceni. Godine 1965. kada sam od Poljaka prosto oteo veliko delo našeg vremena *Tango* Slavomira Mrožeka i kada smo ga, u režiji Miroslava Belovića, prvi put prikazali na svetu, nekoliko nedelja pre Varšave i Krakova, ponudili smo Belović i ja ulogu Eleonore Nevenki Urbanovoj. Bio je to lik predratne dame koja je sa svojim mužem učestvovala u velikoj modernističkoj avanturi, dakle, lik koji je u potpunosti odgovarao Urbanovoj. Ona je Eleonoru odigrala u velikom stilu, ali ipak nije nastavila da glumi. Ovih godina odlazim u skromnu garsonjeru Nevenke Urbanove kao u svetilište glumačke umetnosti. Kad ona priča o pozorištu i umetnosti, njeni zidovi teskobnog stana šire se do razmera palata. Njen dugogodišnji prijatelj, slikar Diško Marić, postaje princ, baš kao što i izgleda, a ona kraljica neznanih kraljevstava, u koje nas pušta svojom velikodušnošću. Koliko je više teatra u tim mojim susretima sa njom, nego u prozi našeg svakodnevnog pozorišta utopljenog u prozu tako često činovničkog sivila i namera! Kada mi treba da poverujem u pustolovinu pozorišnog čina u koju sam se pre tri decenije otisnuo, uvek odem do njene veličine i neponovljivosti, na Venac koji se zove, nimalo slučajno, imenom njenog suseda i dugogodišnjeg prijatelja Ive Andrića. Tamo sretam netaknutu Nevenku Urbanovu moje generacije.
(1985)

Braslav Borozan

Nevenka Urbanova

Bujna i glatka kosa Nevenke Urbanove u mnogim ulogama na sceni Narodnog pozorišta vijorila se na ramenima raznih vrsta ljubavnica. Njen skladan vitki stas kretao se prirodnom elegancijom na lepo izvajanim nogama kao skulpturalna dinamika, a bedra su se naslućivala i u dugim večernjim haljinama kao tetive zavodnice. Nevenka Urbanova je oličavala savremenu ženu koja se oslobađa tradicionalnog kompleksa u sputanosti jednog mentaliteta. Ona se deklariše za tip naše avangardne, emancipovane žene, mlade intelektualke, koja ističe svoju stoprocentnu ženstvenost u sredini koja još uvek probada ženu konzervativnim pogledima muškaraca i ogovaranjima nežnijeg dela društva. Ona je to radila sa zadivljujućom energijom na sceni i u životu. Jer, još uvek, i u prvoj polovini ovoga veka, širok je put na sceni za uloge patrijarhalnih majki, karakternih komičarki i kosovskih devojki, ali je uska i mukotrpna staza do slave u ulogama nežnih ljubavnica, promašenih žena, kurtizana, ili dubioznih dama. Malograđanska sredina bila je sklona identifikaciji scene i života. Samo jaka ljudska i umetnička ličnost mogla je odoleti provokacijama kroz borbu za sopstvenu intelektualnu ličnost. Energična, intelektualna, kulturna, sa razvijenim ukusom, ličnost Nevenke Urbanove savladala je sve prepreke na umetničkom putu u život u kome danas sa lakoćom stupaju stotine hiljada devojaka bez kompleksa, otkrivajući lepotu ženstvenosti na bilo kom delu ove *doline suza*...

Nevenka Urbanova je ceo svoj vek provodila radno i intimno, u umetničkim sredinama produbljujući svoje obrazovanje i stičući intelektualnu suštinu svoga karaktera. Mada je mogla ostaviti utisak mondene žene sa strašću za luksuz, ona provodi život u začuđujuće skromnom stanu, u kome su mnogi detalji nameštaja delo njenih ruku, opkoljena knjigama, slikama i skulpturama. Ne samo da poznaje slikarstvo i književnost, nego sa njima druguje i prijateljuje. Raskošna priroda žene koja se na pozornici kreće graciozno na izuzetno visokim potpeticama, naprotiv, na ulici je uvek u udobnoj obući sa niskom petom.

Njeno telo ne podnosi nikakve stege. Ona ga modelira steznicima samo za potrebe pozornice u oblikovanju scenskog lika. Nevenka Urbanova je u isto vreme dama za visoko društvo snobova i drugar sredine koja struji običnim ljudskim ponašanjem, žena bez predrasuda, ali i neobično verna u dubljem primanju ljudske solidarnosti kada je u pitanju ljubav. U iskušenjima koja donosi život i umetnost nije bila naivna niti je izigravala naivku, ali je za sebe uvek našla uporišnu tačku sa koje je mogla cerebralno da posmatra život. Tako je i uspela da ostane čvrsto na nogama uzimajući ono što joj život pruža dajući umetnosti što od nje traži.

Ona ima tako snažnu volju da je učinila ono što je veoma retko u pozorištu. Prekinula je karijeru kad je ona to htela, na vrhuncu slave... Svoje duboko poznavanje života nije koristila za pravljenje društvene karijere toliko sklone ženskom biću. Prirodno radosna nije se vajkala kad joj je život bio nesklon. Mala boemska filosofija bila joj je tada uvek sigurno skloništе. Dama i drugar voli da drugima priredi zadovoljstvo poklonima koji imaju vrednost i cenu. Voli humor koliko i birano jelo. Voli Pariz koliko i svoj Beograd. Ima mnogo sluha za sve novo u svetu ideja kao što ceni smisao starih stvari. Svima koji su je na bilo koji način obogatili poklonila je svoje poverenje. Doživotno.

Nevenka Urbanova je glumila celim bićem, njeno telo

lepim pokretima govorilo je o karakteru lika i scenskoj situaciji isto koliko i tekst uloge.
Prirodna boja njenog glasa nije omogućavala koliko su to mogli njeni pokreti i mimika. Zbog toga je racionalno i inteligentno tehniku govora podredila prirodnom opsegu. U kasnijoj etapi glumačkog razvitka javio se u nje jedan preliv prozuklosti u glasu koji je davao izvanredan tembr dramskim situacijama u predstavama.
Ta potamnelost i opora melodika organa prelivala se preko likova koje je kreirala kao koprena preko ženskog lica koja izaziva napuklost u otkrivanju lika žene koja se kreće pozornicom kao tajna. To je činilo od Nevenke Urbanove dugo primamljiv tip glumice na našoj pozornici. Oštri treptaji strastvene žene koja korača pozornicom elegantno, ali i snažno, budili su u publici poverenje u sopstvene mogućnosti. Bilo je to ohrabrenje za velike promene koje će nastati za ženu našeg veka. Doba se borilo za emancipaciju žene, u oštroj bici sa tradicionalizmom, a Nevenka Urbanova je svojom umetnošću bila u prvim redovima.
Ljupkost njene figure i snažna volja koju je ispoljavala činili su da, u jednom takvom kontrapunktalnom ispoljavanju ličnosti, potpune ženstvenosti i slobodnog samoosećanja, u gledalištu raste emocionalna napetost. Njeni likovi su skidali patrijarhalni ili lažni malograđanski stid zbog ljubavnog doživljaja. Ona se borila na sceni za likove ljubavnica celom skalom svog lepog intelekta, predajući se zanosu bez ostatka, ili ironičnim odsjajima za intime, ili skoro brutalnim napadima protiv hipokrizije u slatkastim mrmorenjima. Njen strasni temperament glumice oko čijih se ramena vijorila crna kosa dugo je bio simbol slobodne žene.
Ovakva glumica je mogla da bez zazora razotkrije lik Glumice na sceni u naslovnoj ulozi u komadu *Obožavana Julija*. Verna i neverna, ljupka i goropadna, čvrsta i olaka, sigurna i kolebljiva, realna i fantasta, slaba i jaka, Julija Nevenke Urbanove upravo je intelektualno i pošteno bez straha otkrila lik Glumice koju je vrsta posla, dovela na ivicu gubitka posla jednostavne ljudske sreće. Hrabrost ove glumice je suština njene glume. Da, zaista, može se reći: osnova njene scenske igre je hrabrost glume. To je suština njene umetnosti i tajna neodoljivog šarma. Dosledna ovoj svojoj osobini u karakteru ostaje i u iznenadnoj i konačnoj odluci da prekine karijeru. Ona je sa scene otišla tiho, samovoljno, a ipak je to zapaženo u publici. Nikada o tome nije ništa izjavila, niti je dala da se nasluti kakvo značenje ima ovakav gest. Vreme u kojem je ona stvarala bilo je opterećeno osećanjem nesigurnosti, a ona je širila oko sebe opuštanje kao atmosferu u gledalištu. Ponekada glumac pruži sredini isto toliko nastrojenja koliko i postupci drugih društvenih protagonista.
Nečeg od toga osećanja slobode bilo je u scenskom kretanju Nevenke Urbanove. Jedna interesantna uloga je kreacija male prostitutke u komadu *Srebrna kutija* od Golsvortija, koju je igrala Urbanova. Jedno bespomoćno biće, sa ćoška ulice, našlo se u salonu engleske aristokratije pod optužbom da je kradljivica. Sićušna osoba koja prodaje samo ono što je zaista njeno optužena je da je lopov. Ona zna da je prostitutka, ali ne pristaje da bude lopov. Glumica Urbanova je dala sa zadivljujućom pobunom ovaj lik. Tu pobunu protiv nepravde dala je na taj način što je liku oduzela svu onu snagu koju ona poseduje osim uporne volje da se odbrani pred moćnicima. Ta snaga je izbijala iz kreirane nemoći kao posebna nepobediva sila. Snaga koja izbija iz spoznaje

svoje poslednje društvene lestvice na kojoj se lik nalazi, na kojoj lik vegetira, ali baš zbog toga je neodoljiva potreba da se spase ništavni ponos i veliki osećaj čovečije pravde. Tako je ona humanizirala lik poročne žene.
U *Lepezi ledi Vindermir* karakterna crta data je u još komplikovanijoj situaciji majke, koja se zbog svog poročnog čina odriče da upoznaje svoju ćerku sa istinom.
Nevenka Urbanova je svojim umetničkim bićem na sceni branila pravo žene na grešku kada su je okolnosti na to navele.
Sposobnost zavođenja, žensku prevejanost, graciozno kretanje, ogoljenost fizičkog i psihičkog tretmana upotrebljavala je za humaniziranje likova i tom pasioniranom bitkom za lik na sceni nije želela pravdanje poroka već razumevanje unesrećenih likova ženske garniture u teatarskoj literaturi. Ona nije moralisala, nego iznosila podatak iz života kao psihološku i sociološku činjenicu podarivši kreacijama lično osećanje traumiranih likova, što su ih okolnosti na nerasvetljenim životnim putevima odvodili u tamu ljudske prirode. U mračne prostore ženinog bića ona je publiku odvodila kao poetesa scene, sa visokim osećanjem za artizam, lepotom pokreta i hoda, distingviranim ponašanjem, marljivim radom i zrelim studiranjem.
U toku rada na probama Nevenka Urbanova je izvanredan poslenik. Njena damska elegancija transformira se u prirodni pokret žene koja radi bilo koji posao. Sasvim je vidljiv napor koji ulaže i zamor koji je zahvata. Neumorna je u ponavljanju scena i pri tome ne pravi nikakve ekscese. Pušta na volju svojim psihofizičkim nastrojenjima pa sve do generalnih proba izgrađeni deo uloge liči tek na armaturu građevine koja je opkoljena skelama. I, kao što zgrada, kad je definitivno gotova, gubi skele, a armatura se duboko zavuče u zidove pa sine u svoj svojoj lepoti, tako i lik koji je ona stvorila bljesne na generalnoj probi osmišljenih replika, dozirana akcentima, pun, privlačan, definitivan.
Ne bih rekao da se Nevenka Urbanova inspirisala za svoje kreacije na sceni u takozvanom neposrednom životu. Ona je bila sposobna da posmatra u sebi samoj one manifestacije ljudske prirode koje su u bilo kom obliku intenzivne, koje se izdvajaju intelektualnom ili nervnom napetošću. To su one životne situacije kada karakter treperi izuzetnošću živčanih kriza. To su artističke, pa čak i artificijelne prirode.
Ovakva usmerenost njene opservacije ima začetničku osnovu u druženju intimno i radno sa umetnicima.
Ove komponente duha našle su plodno tle u kreaciji uloge Hester u komadu *Duboko plavo more* T. Ratigana.
Nervnu opustošenost ovoga lika poetizirala je upravo ličnom zaljubljenošću u umetnost.
Ima jednu osobinu Nevenka Urbanova, retku u žena i umetnika. Njoj kao da nije bilo toliko stalo do umetničke popularnosti, koliko do ličnog zadovoljstva u stvaralaštvu. Dabome, da joj je bilo itekako stalo do uspeha, ali do uspeha u užem krugu prijatelja istomišljenika.
Slava se ne podudara sa popularnosti, bar ne uvek, jer ima slavnih ljudi koji nisu popularni, a ima popularnih ličnosti koje se brzo zaboravljaju. Ne znam da li ova formulacija važi za našu glumicu, ali čini mi se da nešto od toga ima u njenom poimanju ličnog uspeha. Njena elegancija u odevanju više je plod lične invencije i rada nego veština ruku skupih krojačica i bogatog nakita.
Mada je često putovala u Pariz nije se poput razmaženih žena vraćala nakinđurena pomodnim novitetima. Naprotiv, ona je tada govorila o umetničkim doživljajima. Naravno, svakoj se dami mogu naći mane, ali kad je neko artista kao što je Urbanova, onda su duh i delo ono što opčinjava. Bila je svesna potrebe da umetnica ne sme narušiti svoj mir zbog svog poslanja...
Iza ili ispred podignute ili spuštene zavese Glumica Nevenka Urbanova godinama je gradila svoju sopstvenu ličnost, dajući likovima celo svoje biće i uzimala od literarno-scenskih likova ono što joj je omogućavalo da hrabro živi, a to je ostavilo za sobom pojam hrabro glumiti.
(1985)

Miroslav Belović

Obožavana Nevenka

Godinama sam gledao Nevenku Urbanovu na sceni Narodnog pozorišta u Beogradu i divio se njenom fascinantnom talentu. Njene najmarkantnije uloge gledao sam po nekoliko puta, jer su bile rečiti primer kako slojevito, magnetično, maštovito i duboko ispovedno treba igrati u savremenom pozorištu. Kada se prerano povukla iz pozorišta ona nije nestala sa pozorišnog neba jer Nevenka Urbanova je sunce koje ne zalazi, zvezda koja ne tamni. Kao što je nekada scenu pretvarala u život, ona je zatim život pretvorila u scenu. Ona je stvorila svoj sopstveni teatar koji se zove Nevenka Urbanova. Taj teatar je bio i jeste blesak i ponos našeg glumišta.

Nevenka Urbanova je primadona po snazi svog talenta, znanja, virtuoznosti, takta i savremenog senzibiliteta. Ona nije samo izuzetna glumica, ona je pojava u našem pozorišnom životu i trajanje savremenosti u njemu. Njena originalnost i na sceni i u životu bila je tako očita i zanosna da ona nije imala potrebe da se prilagođava trenutnoj modi. U svojoj glumi ona je bila poetski ponesena, izuzetno emotivna, a u pronicanju u lik – lucidna. Kao svi značajni glumci ona je prezirala pokazivanje emocija. Ona je mudro, ali u isti mah temperamentno ulazila u različite likove i žanrove predstava. Razumevala je svaki nagoveštaj reditelja i impuls partnera. Nevenka Urbanova je likove proučavala sa svih strana, kopala po njihovoj prošlosti, analizirala sve poteze njihove sadašnjosti, gatala o njihovoj budućnosti. Iz takve kompleksne glumačke laboratorije rađali su se likovi izuzetnog zamaha, relevantni u trenutku u kome su se javljali. Njena gluma nije pripadala ni jednom sistemu. To su bila njena sopstvena otkrića, njene metaforične odgonetke svojih junakinja. Urbanova nije nikad kolportirala svoj scenski avangardizam, ali je uvek bila u prvim redovima teatra koji traga za novim i neotkrivenim. Ona nije igrala likove. Ona nije držala predavanja o njima, nije ih predstavljala, demonstrirala, ilustrovala, ona ih je živela nadahnuto i eksplozivno pred nama. Ona je prebacivala publiku iz ravni radoznalosti u ravan ushićenja i identifikacije s njenim likovima. Urbanova je uporno i strasno išla ka jezgru likova, osvajajući i usvajajući mehaniku mišljenja različitih karaktera i osobenosti emocija koje prate tu mehaniku. Osvajala je likove i vizuelno i muzički. Iako je njeno telo bilo govor na sceni, njena govorna partitura je bila božanski iznijansirana. Pamte se tišine od kojih je ona počinjala da se penje razvojnom linijom likova, zatim da krivuda, jača, komplikuje, ide do krešenda, pa onda iznenada u zone rečitih pauza, pa onda dekrešendo, smirujući i dugi periodi pouzdanog i nezamenjivog mezzo voce, onda opet uzleti, pa padovi, auditativna iznenađenja, neobični krikovi koji kao da dolaze sa drugoga sveta, i na kraju; spiritualno pronađena katarza lika.

U mizanscenu Urbanova usavršava fizičko saosećanje lika. U tome je ona pravi majstor. Ona traži uporno specifiku hoda, plastiku ustajanja i sedenja, okreta, način zastajkivanja, stalnu smenu ritmova. Ona eksperimentiše sa gestom i odbacuje sve nepotrebno. Od prve rasporedne probe ona tehnikom zamišljanja oblači na sebe budući kostim. U Urbanovoj živi i balerina i pevačica. Ona može mnogo, ponekad vam se čini da može sve. Sve to izbija kao gejzir iz njene eruptivne prirode koja nosi u sebi neku dečju poverljivost, začuđenost, veru i naivnost. Taj bizarni spoj devojčice i vampa za mene je uvek bio neponovljivost Urbanove. Iako sve svoje glumačke postupke pomno kontroliše, usklađuje

i podvodi pod svoje osećanje mere i stila, Nevenka Urbanova se ne boji snažnih akcenata i velikih poteza u ulozi. Ona prikuplja tokom razvoja svoje uloge snagu za onaj potresni kulminacioni trenutak u kome se magnoveno otkriva ljudska sudbina koju ona stvara na sceni. Nikada nisam zaboravio te njene trenutke u Plautovim *Menehmima*, Goldsvortijevoj *Srebrnoj kutiji* i Pristlijevoj drami *Dođoše do grada*. Ti trenuci glumačkog ozarenja kada se istina razotkrije u potpunosti, ostaju u kutiji sećanja decenijama. Ja još danas čujem prelomne rečenice gospođe Erlin iz Vajldove *Lepeze ledi Vindermir*. Vidim pred svojim unutarnjim očima njenu potresnu Ester iz Terens Ratigenovog komada *Duboko plavo more*. A ko, od nas svedoka njenog talenta, ne pamti njenu Juliju i ekstravagantnu Eleonoru u svetskoj praizvedbi Mrožekovog *Tanga*. Urbanova je suvereno vladala glumačkom psihotehnikom. Gospodarila je svojim izražajnim sredstvima. Izražajnost i specifičnost njene govorne radnje bila je u akordu sa plastikom njenog tela. Ona je složenom rekvizitom vladala lako i spontano. Kao da je žongler, vršila je istovremeno dve ili tri radnje. Na jednoj od proba *Tanga* u Jugoslovenskom dramskom pozorištu, 1964, setio sam se kako je Urbanova u četvrtom činu *Lepeze ledi Vindermir* bravurozno baratala istovremeno suncobranom, lepezom i tašnicom i kako je to šarmantno bilo sliveno sa likom gospođe Erlin. Nevenka je na to moje prisećanje dodala: „To me je zabavljalo, a u isto vreme usredsređivalo na lik, volim da živim celim svojim bićem, a ne samo kroz govor, volim da zaposlim svoje ruke, celo telo. Glumac mora da deluje na gledaoca svim svojim sredstvima. Zato me, molim vas, ne štedite. Postavljajte mi što više prepreka na stazi mojih glumačkih zadataka. Ja volim stiplčez".

Vezanost Urbanove za čudo teatra je potpuno. Energija njene ljubavi za stvaralački čin je neobično snažna. Iako joj je priroda dala dar brzog pronicanja u pojave i ljude, iako joj intuicija šapuće prava i smela rešenja na probama, Urbanova je pre svega veliki radnik, neumornik u složenoj teatarskoj radionici. Ona se poverljivo predaje i partnerima i reditelju, ali zadržava svoju autonomnost i neponovljivost. Ona dobro zna da mašta uspešno radi u atmosferi poverenja, razumevanja i dobrog raspoloženja. U svojoj plodnoj i dugoj karijeri ona se ubedila da napetost, sujeta, ljubomornost rađaju grč i atrofiraju uobrazilju. Šarm, majstorstvo i kolegijalnost Urbanove bili su značajan katalizator na probama. Ona je sve plenila elanom, ozarenjem i svežinom. Ima uloga koje Urbanova ne voli da igra, koje su joj daleke. Njen dar preobražavanja ima svoje stroge zakone. Sećam se proba drame *Neprijatelji* Gorkoga u Narodnom pozorištu u Beogradu. Urbanova je igrala oštru, karakternu ulogu Kleopatre. Nevenka je stalno ponavljala rediteljima Raši Plaoviću i Hugu Klajnu: „Ovo nije moja uloga, ovo je za Blaženku Katalinić. Ja ću da je igram, ako moram da je igram, ali Enka bi to igrala mnogo bolje od mene". Takvu glumačku otvorenost nikad nisam čuo. I to je deo ličnosti Urbanove. Nesvakidašnje, bogate duhom, iskrene i mudre. Umetnice koja je uvek počinjala iz početka. Uvek nezadovoljna. Glumica koja je postavljala pred sebe najteže zahteve. Zato su njene premijere bile pravi događaj.
(1986)

Srbi XX veka

Nevenka Urbanova – dramska umetnica

Na sceni Narodnog pozorišta u Beogradu, u kom je provela ceo svoj glumački vek, između dva rata obeležila je vreme svojom urbanom ekspresijom, a u godinama posle rata održala je kontinutitet sa predratnom tradicijom i postala i ostala živa legenda pozorišta XX veka u Srbiji.

Rođena je 28. marta 1909. u Starom Bečeju. U rodnom Bečeju i Kikindi učila je osnovnu školu i gimnaziju. Sa uspehom polaže 1922. prijemni na Glumačko-baletskoj školi kod legendi toga vremena Pere Dobrinovića, Milana Grola, Jurija Rakitina, Momčila Miloševića, Sime Pandurovića, Velimira Živojinovića Masuke.

U Narodnom pozorištu zatiče velike srpske glumce i sa njima kao početnica igra najpre paževe, grumove i dečake, a polako osvaja svojim darom i ženstvenošću prostor u šarolikom repertoaru jedinog pozorišta u Beogradu. U likove velike svetske literature, ali i u uloge tipičnih dama 20-ih i 30-ih godina sa svetskih bulevara unosi bogatstvo svoje glumačke mašte i samo njoj svojstvenu poeziju. To je vreme njenih kreacija kobnih žena – Lole Montez, gospođice Alvarez, Jarmile Janske, Lulu, Lucije Silve, ali i likova iz dela više literarne vrednosti kao Klabundove Baronice, Balzakove Ester, Aglaje Dostojevskog i Madlene Žana Koktoa. Miroslav Belović je jednom o njoj zabeležio da su njene uloge „čudesan spoj racionalnog i iracionalnog, duhovne čistote i senzualnosti, tragike i komike".

Nevenka Urbanova živi životom tadašnje Evrope i sve urbanijeg Beograda. Filmska kuća *Paramount* je poziva na probno snimanje. Narodno pozorište je šalje u Pariz, gde prisustvuje probama Šarla Dilena, Anrija Batija i Saše Pitojefa, udaje se za Dušana Jovanovića-Đukina, našeg prvog vajara kubistu, sinovca slikara Paje Jovanovića.

Posle rata njena publika nalazi čar u njenim ulogama fatalnih žena, kao što su Krležina Barunica Kasteli, Alisa Foster Džona Pristlija, Nušićeva Rina, Vajldova Ledi Vindermir, Ratiganova Hester Kolijer u drami *Duboko plavo more*, Sovažonova Obožavana Julija i Tenesi Vilijamsova Serafina.

Godine 1964. prihvata svoju poslednju ulogu u pozorištu – ulogu Eleonore u svetskoj praizvedbi jednog od najznačajnijih komada našeg stoleća, u Mrožekovom *Tangu*, u JDP u režiji M. Belovića. Ovaj lik kazuje reči koje bi mogla izgovoriti kao svoje i Nevenka Urbanova, učesnik u velikoj avanturi modernizma XX stoleća: „Mi smo razarali epohu".

Nevenka Urbanova je i tanani portretist svojih pozorišnih kolega. Napisala je i delimično objavila nadahnute i precizne medaljone o Peri Dobrinoviću, Miloradu Gavriloviću, Dobrici Milutinoviću, Aleksandru Zlatkoviću, Juriju Rakitinu, Žanki Stokić, Raši Plaoviću i drugima.

Serbs of XX Century

Nevenka Urbanova – Leading Actress

On the stage of the Belgrade National Theatre, where she had spent her whole career as an actress, she marked the time between the two wars by her urban acting style, and in years after the war, she maintained a continuinity with the pre-war traditions, so she was and still is a living legend of the XX century Serbian theatre.

She was born on March 28, 1909 in Stari Bečej. She attended elementary school in Stari Bečej and secondary school in Kikinda; after that she passed the entrance examination and was admitted to the Drama and Ballet School, where she was trained by the legends of that time: Pera Dobrinović, Milan Grol, Jurij Rakitin, Momčilo Milošević, Sima Pandurović and Velimir Živojinović Masuka.

In the National Theatre, she found herself in the company of great Serbian actors and as a beginner, first played the roles of pages, grooms and boys; gradually, thanks to her talent and femininity, she gained her place in the versatile repertoire of the only theatre in Belgrade in that time. She poured lavishly her fantasy and peculiar poetic expressiveness into her roles, acting the characters from the great world repertoire as well as the ladies living in fashionable boulevards in the nineteen twenties and thirties. That was the time when she played vamps, such as Lola Montez, Miss Alvarez, Jarmila Janska, Lulu and Lucia Silva, as well as roles from works of considerable literary merit, such as Klabund's Baroness, Balzac's Esther, Dostoyevsky's Aglaya or Jean Cocteau's Madeleine. Miroslav Belović wrote on one occasion that her roles are an „amazing combination of the rational and irrational, of spiritual purity and sensuality, of tragic and comedic elements".

Nevenka Urbanova led the life typical of Europe of that time, in Belgrade which was becoming increasingly urbanized. *The Paramount* movie producers invited her for a screen test; the National Theatre sent her to Paris to attend the rehearsals of Charles Dillin, Henry Bataille and Sacha Pitoëff; she married Dušan Jovanović-Djukin, our first cubist sculptor and nephew of the painer Paja Jovanović.

After the war, her public found charm in her vamp roles, such as Krleža's Baroness Casteli, John Priestley's Alice Foster, Nušić's Rina, Wilde's Lady Windermere, Rattigan's Hester Collier in the *Deep Blue Sea*, Sauvajon's Adored Julia and Tennessee Williams' Saraphine.

In 1964, she accepted her last role in the theatre, that of Eleonora in the world premiere of one of the most important plays of our century, in *Tango* by Mrožek, in the Yugoslav Drama Theatre, directed by M. Belović. This character speaks the words that might have been uttered by Nevenka Urbanova, herself a partipicant in the great adventure of the XX century modernist movement: „We were stripping away an epoch."

Nevenka Urbanova is also a subtle portraitist of her colleagues. She has written inspired and accurate cameos of portraits of Pera Dobrinović, Milorad Gavrilović, Dobrica Milutinović, Aleksandar Zlatković, Jurij Rakitin, Žanka Stokić, Raša Plaović and others, some of which have been published.

Hester Kolijer, Terens Ratigan: *Duboko plavo more*. Prem:11.I 1954. Red: Braslav Borozan.

...Tome je naročito doprinela koncepcija i interpretacija glavne ličnosti, Hester Kolijer, koju je tumačila Nevenka Urbanova. Ako se njena uloga posmatra nezavisno od lika koji je autor zamislio, ona se slobodno može ubrojati u retka, gotovo izuzetna ostvarenja na pozornici Narodnog pozorišta u Beogradu. Očajanje jedne zrele i inteligentne žene, koja napustivši svoj dom i svoje društvene pozicije zbog svoje ljubavi, dolazi do saznanja o pustoj iluzornosti svojih snova, Urbanova je dala s takvim intenzitetom doživljaja i s takvim unutrašnjim grčem emocije da je celo gledalište učinila živim saučesnikom svoje tragedije. Ali, u njenom tumačenju, Hester Kolijer je zrela, razvijena, nervno istrošena žena, koja u svoju ljubav izvan doma ulazi s putenom strašću, neodoljivo, po diktatu fizičkih nagona, čak s perverznošću sladokusca koji u čulnoj ljubavi vidi jedinu slast života. Njen slom, kada je voljeno biće napušta, to je slom žene koja ne može da živi bez fizičke prisutnosti bića koje voli, bez uživanja koja joj je samo ono moglo da pruži. U demonskoj opčinjenosti koje ne može da se oslobodi, ona upada u potpunu fizičku i duševnu konvulziju.
(Eli Finci. Terens Ratigan: „Duboko plavo more". Politika, 20.I 1954.)

1.
Nevenka s lutkom i đurđevkom u kosi, Bečej (1914)

2.
Nevenka (strelica) na fotografiji „Tančula“ u Kikindi (1922)

3a.
Balet

3b.
Balet

3c.
Nevenka kao princ u
Trnovoj Ružici (1923)

4.
L. Fodor: *Crkveni miš*,
Oli Fraj (1929)

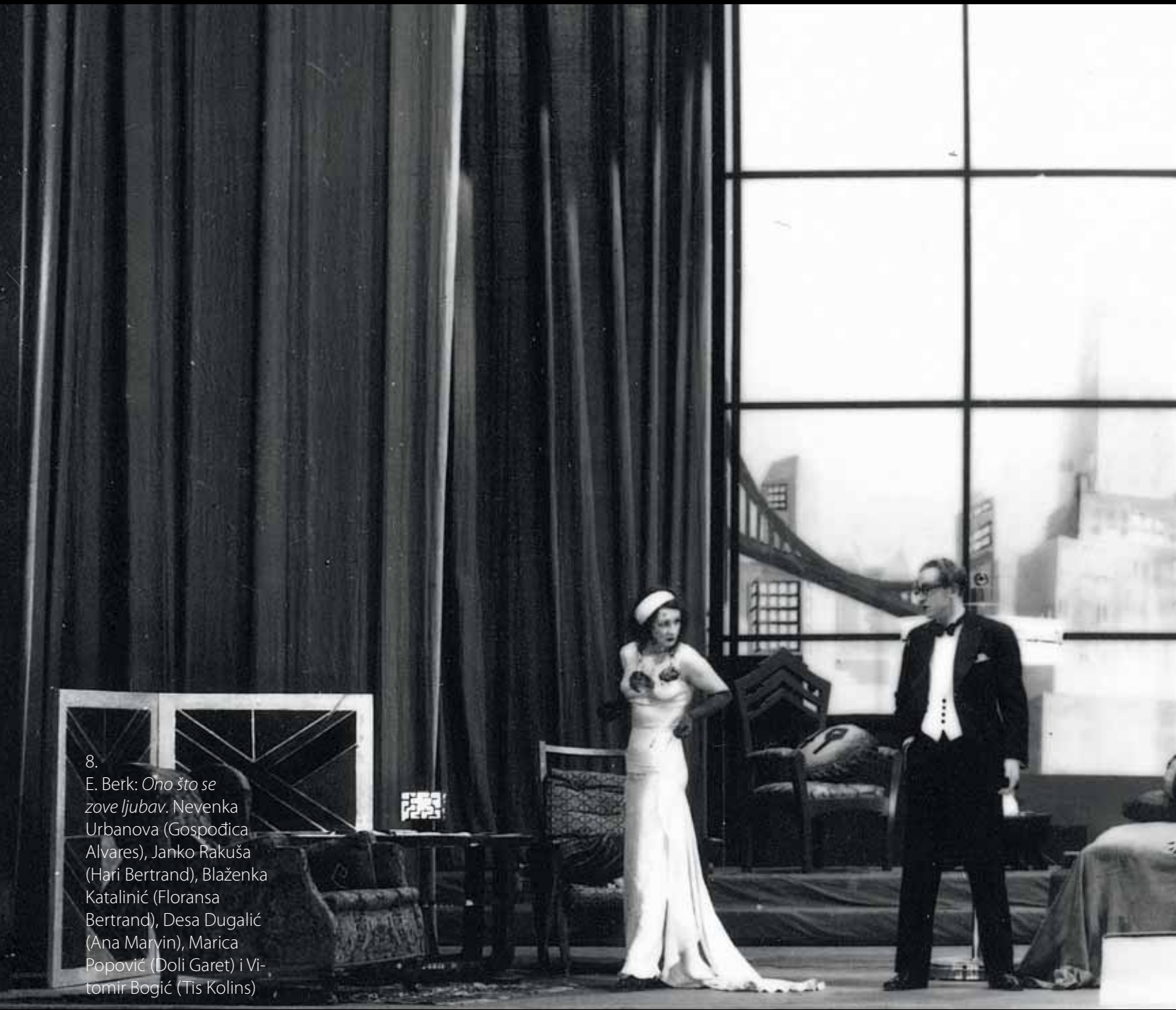
5.
Nevenka Urbanova
sa mamom Milicom,
Venecija (1929)

6.
Urbanova ispred Luvra,
Pariz (1930)

7.
E. Berk:
Ono što se zove ljubav,
Gospođica Alvares
(1931)

8.
E. Berk: *Ono što se zove ljubav*. Nevenka Urbanova (Gospođica Alvares), Janko Rakuša (Hari Bertrand), Blaženka Katalinić (Floransa Bertrand), Desa Dugalić (Ana Marvin), Marica Popović (Doli Garet) i Vitomir Bogić (Tis Kolins)

9.
R. Vesnić: *Gospodski dom*, Nina, Narodno pozorište (1935)

10.
Nevenka Urbanova kao Monika Pečet u komadu *Dvopreg* E. P. Montgomerija (crtež Vladimira Žedrinskog, 1935)

11.
T. Manojlović:
Opčinjeni kralj,
Lola Montez (1936)

12.
Nevenka Urbanova kao Marija u predstavi *Dođite prvog* (1938)

Hester Kolijer, Terens Ratigan: Duboko plavo more. Premijera:11.I 1954. Reditelj: Braslav Borozan.
...Nevenka Urbanova i Milan Puzić oživotvorili su, na sceni Narodnog pozorišta, ova dva lika u stilu najviših glumačkih dostignuća. Završnu scenu drugog čina, i scene iz trećeg čina, Urbanova je uznela do savršenstva glume. Od silne čulnosti do najtoplijeg lirizma, od strasti vučice do najdubljeg razumevanja i onog sublimno prezasićenog „Fredi!" preko telefona, od udobna života, od samoubistva plinom do – preko nesreće – ipak nalaženja nekakvog smisla, igra Nevenke Urbanove je bila – kao duboko plavo more.
(Bora Glišić. Dve lepe predstave: „Duboko plavo more". NIN, 17. I 1954.)

13.
D. Ilić-Jejo:
Ženidba Čarli Čaplina,
Lucija (1936)

14.
Privatno (1937)

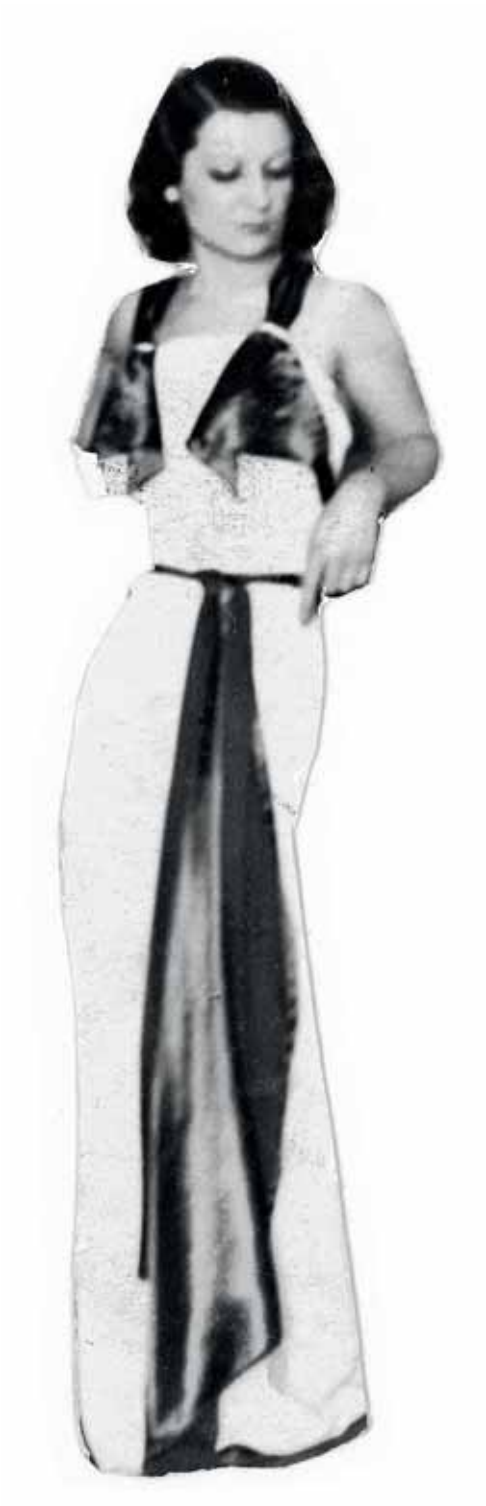
15.
Jedna uloga iz salonskog repertoara; T. Stroci: *Kako se osvajaju žene*, Blazirana (1937)

16.
S. Bekefi, S. Adorjan:
Dođite prvog, Marija (1938)

17.
A. Žeri: *Poslednji sprat*,
Irena (1939)

18.
M. Milošević:
Sunce, more i žene,
Gospođa u razvodu (1943)

19.
Plaut: *Menehmi*,
Erotija (1943)

20.
B. Nušić: *Pokojnik*, Nevenka Urbanova (Rina) i Pavle Bogatinčević (Milan Novaković) (1948)

21.
B. Nušić: *Pokojnik*,
Rina, Narodno pozorište
(1948)

22.
B. Nušić: *Pokojnik*,
Rina (1948)

23.
M. Krleža: *Gospoda Glembajevi*, Barunica Kasteli-Glembaj (1952)

24.
M. Krleža: *Gospoda Glembajevi*, Mirko Milisavljević (Puba), Nevenka Urbanova (Barunica Kasteli-Glembaj) i Ljubiša Jovanović (Ignjat Jakov Glembaj)

25.
M. Krleža: *Gospoda Glembajevi*,
Barunica Kasteli-Glembaj (1952)

Gospođa Erlin, Oskar Vajld: Lepeza ledi Vindermir. Premijera: 29.V 1953. Reditelj: Radomir Plaović

....Nevenka Urbanova, u ulozi gospođe Erlin, - s kojom kao da sam pisac ulazi u najviše aristokratske krugove, da bi ih zaprepastio svojim duhom i svojim neobuzdanim prkosnim razgolićavanjem istina o njima, - bila je u predstavi najbliža „vajldovskom" Teatru. Ova karakterna glumica, čije mogućnosti nisu uvek dovoljno iskorišćavane na sceni, izrazito je i efektno donela ovaj najsloženiji lik komedije. A njena gluma odgovarala je stilu teatra Vajldove epohe.

(Olga Božičković. „Lepeza Ledi Vindermir" od Oskara Vajlda. Politika, maj 1953.)

27.
O. Vajld: *Lepeza Ledi Vindermir*
Divna Đoković (Ledi Vindermir) i Nevenka Urbanova (Ledi Erlin)

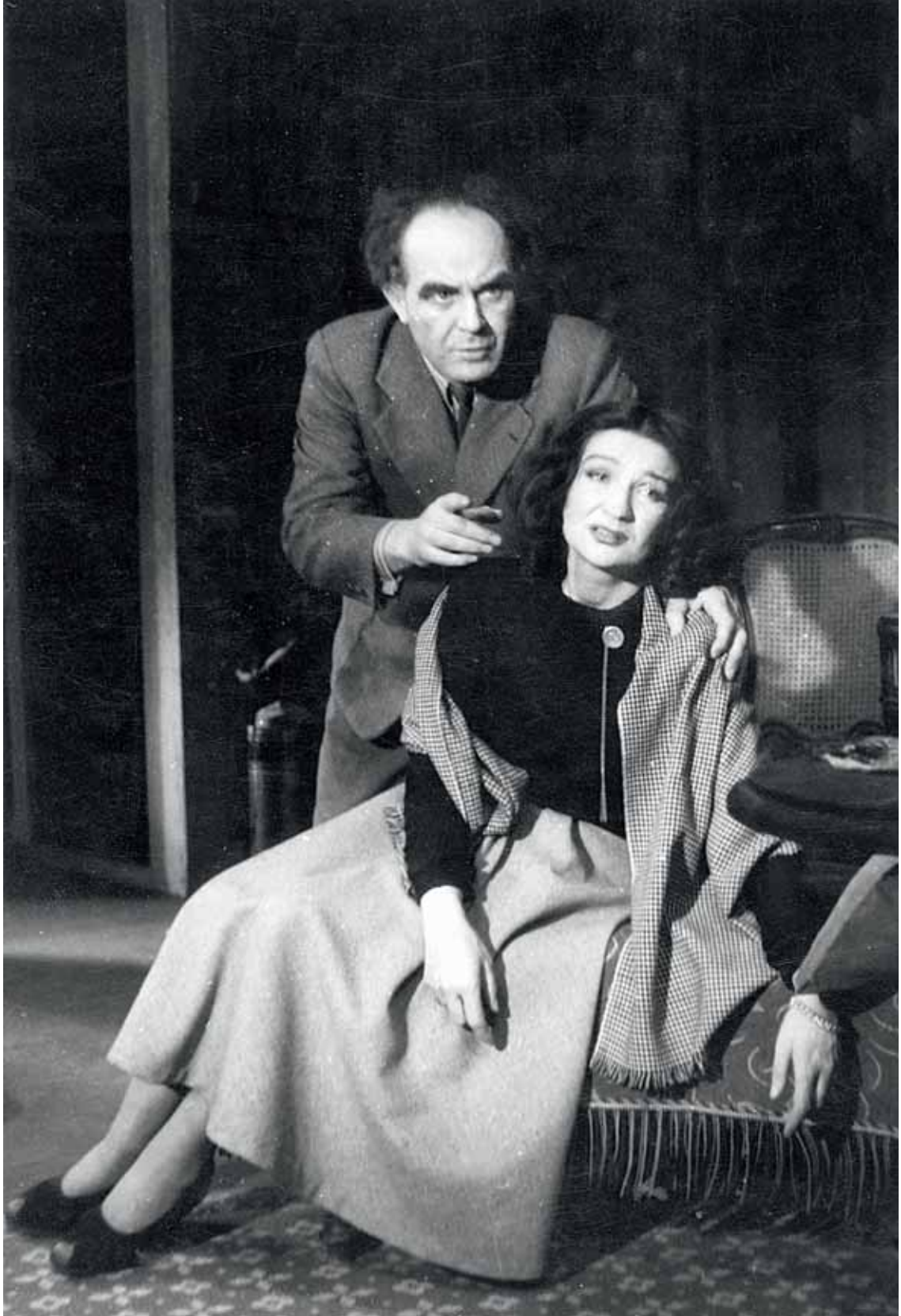
28.
O. Vajld: *Lepeza Ledi Vindermir*
Nevenka Urbanova (Ledi Erlin) i Božidar Drnić (Lord Vindermir)

Julija Lamber, M. Ž. Sovažon: Obožavana Julija. Prem: 1. VI 1956. Red: Braslav Borozan.
...Na premijeri u Narodnom pozorištu Nevenka Urbanova srdačno i gromko je pozdravljena aplauzima i to je bilo jasno priznanje publike ovoj dramskoj umetnici velikog zamaha i značajne scenske imaginacije. Urbanova se te večeri vinula u sfere velikog glumačkog uspeha, kao što je to činila u Parizu Madlen Robenzon u istoj ulozi. Urbanova je kliktala, igrala se, plakala, gledala visoko, njene ruke drhtale su i grčile se da bi se posle, u magnovenju, široko razmahnule, poletele negde gore, lebdele u vazduhu. Ona je živela na sceni životom, Julije, velike glumice, kojoj je gluma u krvi! Iako u Sovažonovoj „Obožavanoj Juliji" preovlađuju elementi melodramske komike – Nevenka Urbanova pronašla je bezbroj detalja kojima je oživotvorila Julijin lik. Varljivost glumačke slave koju nameće pozorište, uporna težnja žene da dokaže svoju privlačnu prisutnost i pored godina koje se neumitno nižu, mazni glas ljubavnice, tople reči majke, iskrenost žene u saznanju da pripada čoveku sa kojim je provela najteže i najlepše časove života, neopozive zapovesti poslovnog pozorišnog trudbenika, lakoća i duhovitost u kazivanju misli koje svojom oštricom seku predrasude i taštinu drugih, glumačka veština u vladanju sobom od tihe zamišljenosti pa sve do izveštačenosti i simuliranja – sve te osobine donela je Urbanova na sceni, i njena Julija ostaje kao primer sa mnogo unutrašnjeg doživljaja, u obilju emocija, gestova i mimike.
(Đorđe Đurđević. Sovažon: „Obožavana Julija" Uspeh Nevenke Urbanove. Republika, 5.VI 1956.)

29.
T. Ratigan: *Duboko plavo more* (1954)
Božidar Drnić (Vilijem Kolijer) i Nevenka Urbanova (Hester Kolijer)

30.
T. Ratigan: *Duboko plavo more*
Ljubiša Jovanović (Gospodin Miler) i Nevenka Urbanova (Hester Kolijer)

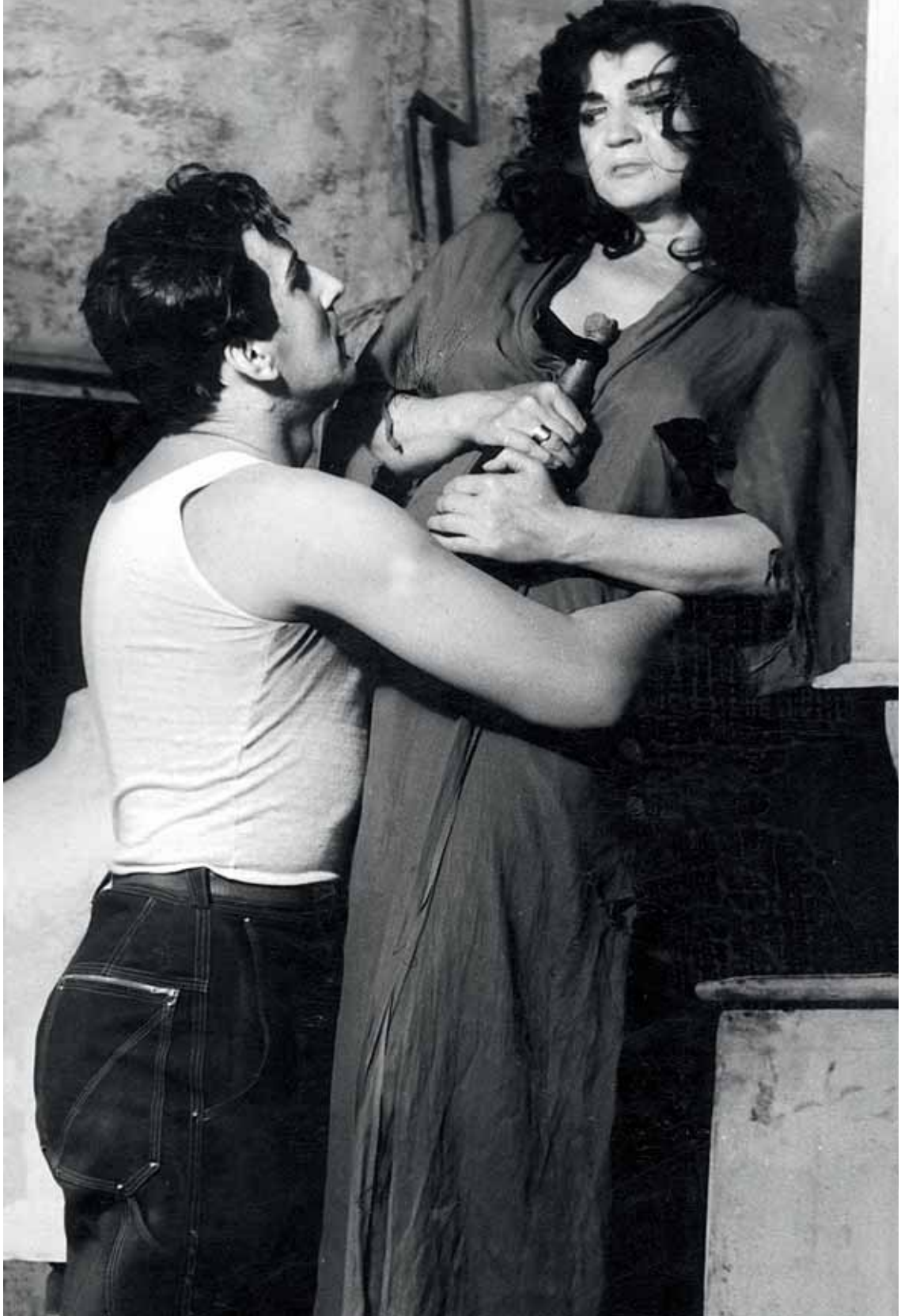
31.
M. Ž. Sovažon:
Obožavana Julija
Nevenka Urbanova (Julija Lamber) i Miodrag Lazarević (Mišel Goslen)

32.
M. Ž. Sovažon:
Obožavana Julija,
Nevenka Urbanova
(Julija Lamber) i Vera
Hreščak-Bebeler (Zina
Devri)

33.
M. Ž. Sovažon:
Obožavana Julija
Julija Lamber
(1956)

34.
T. Vilijams:
Tetovirana ruža
Branislav Jerinić (Alvaro)
i Nevenka Urbanova
(Serafina)

Serafina, Tenesi Vilijams, Tetovirana ruža, Narodno pozorište. Premijera: 26. IV 1959. Reditelj: Braslav Borozan

…Jer sve je bilo u zasenku, sve podvrgnuto Nevenki Urbanovoj koja je apsolutno dominirala scenom i dala joj neizbrisiv ličan pečat. "Tetovirana ruža" će u Beogradu ostati njena predstava.

Na početku sa velikim zadovoljstvom, a kasnije i sa zebnjom, posmatrao sam ovaj vulkan strasti, histerije, grča i patnje, kako se rasplamsava na sceni. Bojao sam se da se najednom ne ugasi, ne uništi ili ne prevrši meru, pa postane naturalistička grubost i uprošćenost. Jer sve je u ovoj velikoj kreaciji bilo dovedeno do tačke ključanja, do one opasne granice na kojoj se umetnost poigrava sa sopstvenom smrću. Serafina je ovaploćenje sirove, mahnite strasnosti, patosa, ljubomore, sva u grozničavim trzajima čulnosti; Urbanova je sve to dovela do najvišeg ekstrema: počev od kostima, crne, masne, raspuštene kose, preko pokreta, glasa koji se svaki čas rasprskava u jauk, sve je otvoreno ukazivalo da će ona zanemariti nijanse u korist jedne duboko i potpuno isklesane celine u kojoj emocije predstavljaju osnovnu i jedinu životnu vertikalu. Ne znam da li je takva Serafina najbliža piščevoj, ali znam da smo dobili kreaciju koja se divno stopila sa shvatanjem da je pokretač koji odlučuje i razrešava sve. I za skoro puna tri časa, Urbanova je ostala na gotovo istoj visini; bio je to izvanredan napor koji je urodio plodom; Serafina se kretala, patila, vriskala, uvek opasno nagnuta nad ponore naturalizma, ali i beskrajno daleko od njega. Završne scene prvog čina i naročito duboko potresni razgovor sa Bogorodicom pun slomljenog očajanja i mržnje, spadaju u red najboljih ostvarenja gledanih na sceni Narodnog pozorišta. Lepo veče, a aplauz za njega – Nevenki Urbanovoj.

(Z. Gavrilović. Tenesi Vilijams: 'Tetovirana ruža'. Borba, 28. IV 1959)

36.
T. Vilijams:
Tetovirana ruža,
Serafina(1959)

37.
R. Konstantinović: *Miltonov čaj*, radio drama
Božidar Drnić (Suprug)
i Nevenka Urbanova
(Prva i Druga gospođa)
(1964)

38.
S. Mrožek: *Tango*, Ljubiša Jovanović (Stomil), Slavko Simić (Evgenije), Marko Todorović (Edek), Nikola Simić (Artur) i Nevenka Urbanova (Eleonora) (1965)

39.
S. Mrožek: *Tango*
Nevenka Urbanova
(Eleonora) i Nikola Simić
(Artur)

40.
Dobričin prsten. Muzej pozorišne umetnosti Srbije (1984)

41.
Dobričin prsten. Direktor Muzeja pozorišne umetnosti Srbije Zoran Filipović, Nevenka Urbanova i Predrag Miki Manojlović

Lola Montez, Todor Manojlović: *Općinjeni kralj*
Premijera: 6. X 1936. Reditelj: Jurije Rakitin.
Složena priroda Lole Montez, avanturistkinje, temperamentne mlade žene, imperativno je nametala potrebu za glumicom žanra, umetničkog kvaliteta i glumačkog temperamenta g-đe Nevenke Urbanove. Zabluda reditelja i pisca sveti se često i nepovratno katastrofalnim porazom na bini, kao što je to slučaj sa premijerom *Općinjenog kralja*. Teško je i meni da konstatujem veliko, svako odsustvo objektiviteta u pogledu uloga. G-đa N. Urbanova posle maestralne kreacijeLole Montez svakog gledaoca ubedila je da je darovita i velika umetnica ranga najboljih evropskih pozorišnih umetnica. Glumački zamah koji je pokazala u kreaciji Lole Montez imao je onu izvanrednu dinamiku, koja scenu stvara umetničkom i nosi, podiže glumu i svojih partnera. Baš ta dinamika i svežina, lepršavost i suptilnost i glumačke finese, protkane kroz temperamenat ove darovite glumice, stvorio je onaj zanosni i impresivni lik Lole Montez, koji je umetnički nadahnuo g. Živanovića u ulozi bavarskog kralja da nas još jednom iznenadi snažnijom, složenijom i psihološki ubedljivom glumom, nego na samoj premijeri. Gđa Urbanova je svaku svoju reč, pojavu, scenu dala studiozno. Glumački problem Lole Montez za nju nije bio složen, jer ona u sebi nosi sve te kvalitete kao glumica. Ona se, dakle, imala da upušta u finese, u filigranski prefinjeno iskazivanje reči, dočaravanje estetike za frazu, za korak, za gest. Ona je pred nama analizirala impresionantno i sa mnogo nerava i uzbuđenja (koje se prenelo i na publiku), suptilnosti duha Lole Montez, njenu samopouzdanost ili oholost, njen buntovni i neobuzdani temperament, razbuktalu strast žene, omamljene uspehom i čulnom mladošću. Gđa Urbanova je kreacijom uloge Lole Montez prva od mlađih umetnica pustila publiku da ode sa predstave očarana njenom igrom. [Konstantin Atanasijević. Repriza *Općinjenog kralja*. Lola Montez g-đe Nevenke Urbanove. Vreme, 12. X 1936]

42.
Cecilija Narden
M. Uiler: *Dve žene jednog čoveka* (1932)

43.
Kineskinja
S. Mom: *Pismo* (1935)

44.
Iget Dalije
D. Amijel: *Ona i njih trojica* (1935)

45.
Beba Janković
Lj. Bobić: Otmeno društvo (1937)

46.
Skice kostima za Lolu
Montez (1936)

47.
Helena
J. Bokai: *Supruga* (1940)

48.
Madlena
Ž. Kokto: *Strašni roditelji* (1940)

49.
Nepoznata dama
Dž. Golsvorti: *Srebrna kutija* (1945)

Izdaje

MUZEJ POZORIŠNE UMETNOSTI SRBIJE
Gospodar Jevremova 19
11000 Beograd

office@mpus.org.rs
www.theatremuseum.org.yu

Glavni i odgovorni urednik
Ksenija Radulović

Autor izložbe i kataloga
Olga Marković, muzejski savetnik

Dizajn kataloga
i obrada fotografija
Milan M. Milošević

Tehnički saradnici
Nenad Janković
Gordana Stepanović

Štampa
Publikum
Beograd, 2008.

Tiraž
400 primeraka
Štampanje završeno decembra 2008.

Realizaciju izložbe omogućilo
Ministarstvo kulture Republike Srbije

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

792 . 071 . 2 : 929 Урбанова Н. (083 . 824)

МАРКОВИЋ, Олга
Nevenka urbanova : Muzej pozorišne umetnosti Srbije, [Beograd], decembar 2008 - april 2009 . / [autor izložbe i kataloga Olga Marković ; glavni i odgovorni urednik Ksenija Radulović] . - Beograd : Muzej pozorišne umetnosti Srbije, 2008 (Beograd : Publikum) :
- 64 str. : ilustr. ; 22 x 22 cm

Deo teksta uporedo na srp. i engl. jeziku. -
Podatak o autorki preuzet iz kolofona. -
Tekst štampan dvostubačno. - Slike N. Urbanove.
Tiraž 400 .

ISBN 978-86-80629-47-6

a) Урбанова, Невенка (1909-2007) -
Изложбени каталози
COBISS.SR-ID 153979148

